

Det humanistiske fakultet

Referanse

2015/3186-ARUT

Dato

10.03.2015

Den økonomiske situasjonen ved Institutt for framandspråk

Institutt for framandspråk (IF) er i ein krevjande økonomisk situasjon. I tillegg til å ha med oss eit visst underskot frå 2014 til i år, har instituttet måtta budsjettera med ein relativ sterk vekst i underskotet i 2015. (Underskot er då forstått som at instituttet har forplikta seg til å dekkja ein større sum til konkrete føremål enn den kronesummen vi fører med oss frå eitt år til neste). Problemet er at instituttet har høge utgiftene til løn og honorar som må dekkast over driftsbudsjettet. Desse utgiftene heng saman med den strukturen IF etter kvart har fått som eit «småfagsinstitutt». IF har mange fag med få tilsette, stort undervisningsbehov og - i dei fleste tilfella - både fleire parallelle disiplinar som skal undervisast, og undervisning frå innføringsnivå og opp til doktorgrad. Dette gjev i praksis svært lite rom for å redusera vikarbruk og andre utgifter til løn og honorar.

Med dagens løyvingar blir det vanskeleg å halda oppe eit forsvarleg undervisningstilbod framover. Nedanfor vil vi gjera greie for utfordringane i litt meir detalj, og vi bed samstundes om å få eit møte med fakultetsleiinga for å drøfta økonomien ved instituttet.

A. Tiltak

Rådet ved Institutt for framandspråk godkjende i møte 18. februar rekneskapen for 2014 og budsjettet for 2015. Samstundes slutta instituttrådet seg til desse tiltaka frå leiinga:

- (1) Instituttleiinga tek kontakt med fakultetet for å drøfta tiltak som kan betra den økonomiske situasjonen for Institutt for framandspråk. Slike tiltak kan vera tilsetjing i mellombelse stillingar der vitskapleg tilsette går av før fylte 70 år, heving av grensa for når instituttet må dekkja dei sosiale kostnadene for løn og honorar, overføring av dei faste lektorstillingane på russisk til det ordinære fastlønnsbudsjettet ved fakultetet, høgare kompensasjon til fag med få tilsette når ei stilling står ledig ved utlysing.
- (2) Instituttleiar peikar ut ei arbeidsgruppe som kartlegg ressursbruken til undervisning og eksamen på dei ulike faga og emna ved instituttet. Gruppa lagar ein rapport som blir lagt fram for instituttrådet på første møte i haustsemesteret 2015. Målet er m.a. å vurdere om det er samsvar mellom talet på tilsette og ressursbruken til undervisning.
- (3) Dei store faga engelsk og spansk må normalt greia seg utan vikarar ved forskingsterminar og når stillingar står ledige. Eit unntak her er fagdidaktikk-disiplinen på engelsk, som inntil vidare treng vikarhjelp.
- (4) Følgjande toarstillingar vert ikkje erstatta når de noverande engasjementet går ut: Jacob Lothe (31.12.15), David Newby (31.12.15) og Elisabeth Tiselius (avslutta 31.7.16). Franskfaget, som har fått færre stillingar dei seinare åra, og som har undervisningskoordinatorstillinga i denne leiarperioden, får vidareføra toarstillinga til Sebastien Liautaud.

Dette er eit UiB-internt notat som blir godkjent elektronisk i ePhorte

Institutt for framandspråk
Telefon
Telefaks 55584260

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
HF-bygget, Sydnesplassen
7
Bergen

Sakshandsamar
Arve Kjell Uthaug
55582281

Sjølvs om instituttet må halda utgiftene nede (tiltaka 2-4), greier vi neppe med dagens fagportefølje og stillingstal å få driftsbudsjettet i balanse utan at fakultetet kjem instituttet i møte når det gjeld løyvingar (tiltak 1). Her vil vi be fakultetet vurdere følgjande:

- Fakultetet budsjetterer med at vitskapleg tilsette går av når dei fyller sytti år. Når nokon går av før fylte sytti frå ei stilling som ikkje skal erstattast, sparer fakultetet lønsmidlar. Instituttet derimot får ein bråare overgang til reduserte ressursar. Instituttet har i 2015 ei stilling på russisk og ei på fransk der den tilsette går av før fylte 70 år. Det ville hjelpe instituttet om vi fekk disponera dei frigjorte lønsmidlane fram til vedkomande ville ha fylt 70 år. Eventuelt at instituttet i alle fall får overført midlar for 390 timar pr. semester for desse stillingane, på linje med stillingar som er under utlysing og tilsetjing.
- Fakultetet er kjent med at IF brukar ein langt større del av driftsbudsjettet til løn og honorar enn det som er lagt til grunn i budsjetteringa for institutta. I løyvinga til driftsbudsjettet er det lagt ein «terskelen» for når ansvaret for dei sosiale kostnadene blir overført til instituttet: Brukar vi meir enn 30 prosent til løn og honorar, må vi sjølv dekkja dei sosiale kostnadene. Som vi har peikt på gjennom fleire år, opplever vi denne terskelen som urimeleg. IF har alltid behov for å bruka ein større del av driftsbudsjettet til løn og honorar og blir dermed straffa gjennom at instituttet òg må dekkja sosiale kostnader. Ekstra påførte sosiale kostnader utgjorde i 2014 over 700 000 kroner. Vi vil be om at fakultetet hevar terskelen for når sosiale kostnader skal dekkast av instituttet.
- Instituttet hadde i ei årrekke to russisktalende språklærarar i mellombelse stillingar. Kvar av dei kjem årleg og underviste tre månader ved instituttet. I 2013 vart dette gjort om til to faste stillingar på 25 prosent kvar, men instituttet måtte dekkja utgiftene som før. Sidan faste stillingar i regelen blir løna over fakultetsbudsjettet, meiner vi desse to stillingane òg bør overførast dit.
- Det er dei små faga som merkar presset sterkt når nokon av dei fast tilsette er ute av undervisninga eller har redusert undervisningsplikt, jf. punkt (3) over. Her bør det vurderast å gje ein høgare kompensasjon enn 390 timar i semesteret for førsteamanuensar og professorar.

B. Spriket mellom høge lønsutgifter og krympande resultatløyving

Nøkkeltala som summerer opp driftsrekneskapen ved instituttet i 2014, ser slik ut:

Budsjett	8 764 300
Inntekter	2 276 341
Utgifter	- 9 524 101
Ekstra sosiale kostnader førte på instituttet	- 770 000
Øyremerkte midlar som må overførast til 2015	- 798 945
Midlar som blir trekte tilbake fordi dei er unytta:	- 190 421
Reelt resultat som blir overført til 2015	- 242 826 kroner

Dette er summane som vart lagt fram for instituttrådet 18. februar. Det kan ha kome mindre justeringar i enkeltsummar etter dette.

Dei samla løyvingane til institutt for framandspråk var i underkant av 8.8 millionar kroner i fjor. Det inkluderer både den resultatbaserte løyvinga og tilleggsløyvingar. I tillegg kom inntekter på nesten 2.3 millionar. Dei viktigaste enkeltpostane her var 1.4 millionar frå vidareutdanninga, 300 000 frå Noregsuniversitetet øyremerkt utviklingsprosjektet Digitysk, og nokre frikjøpsmidlar frå eksterne kjelder.

Utgiftene ved instituttet i 2014 var på 9.5 millionar kroner. Den klart største posten var 5.8 millionar til løn og honorar (inkl. m.a. 2,8 millionar til vikarar, 870 000 til eksamenssensur, 750 000 til løns- og sensurutgifter på Nettspansk, 420 000 til toarstillingar, 260 000 til dei faste lektorane på russisk). I tillegg kjem altså dei sosiale kostnadene ført på instituttet.

Samstundes med desse høge utgiftene til løn og honorar, har den resultatbaserte tildelinga, som er sjølv kjernen i instituttbudsjettet minka frå år til år: 5.2 millionar i 2012, 4.1 millionar i 2013, 4 millionar i 2014 og 3.6 millionar i 2015.

C. Småfagsinstituttet

Problemet er at utgiftene til vikarar o.l. som må dekkast av instituttet, *ikkje* har minka. Mykje av dette kan forklarast med utgangspunkt i at IF er blitt eit institutt av småfag, dvs. av undervisningsintensive fag med få tilsette. Engelsk og spansk er dei einaste faga som ikkje fell inn i dette mønsteret (sjølv om engelsk også har hatt og har stort vikarbehov på ein av disiplinane, nemleg fagdidaktikk, og litteraturdisiplinen på spansk er sårbar). Frå og med hausten 2015 har alle dei sju andre faga ved IF mindre enn fem faste stillingar dekte av det ordinære fastlønnsbudsjettet ved fakultetet. Problemet er altså at desse faga samstundes er undervisningsintensive. Dei er både kunnskapsfag og ferdigheitsfag. Studentane skal læra å meistra språka munnleg og skriftleg samstundes som dei skal følgja eit akademisk studium. Nokre av dei små faga skal dekkja fire disiplinar – språk, litteratur, fagdidaktikk og kulturkunnskap. Andre har færre disiplinar, men må til gjengjeld gje ei opplæring som startar heilt frå nullpunktet, der studentane må læra eit heilt nytt alfabet eller teiknsystem (arabisk, japansk, kinesisk og russisk).

Arabisk har 3.5 stillingar, ei av desse er for tida under utlysing. Alle stillingane er knytte til språkdisiplinen, og 1.5 stilling er lektorstillingar.

Fransk har frå hausten av 4.5 stillingar (etter avgang på språksida i september). Talet på stillingar er dramatisk redusert dei seinare åra. Stillingane fordeler seg med 0.5 på fagdidaktikk, 2 på språk og 2 på litteratur (inkl. kulturkunnskap).

Italiensk har tre stillingar. Litteraturdisiplinen har 1 stilling, språk 2. I tillegg har den italienske sendelektoren mykje undervisning, men dette fører også til at instituttet har eit stort vikarbehov i periodar der sendelektoratet står vakant, slik det gjer hausten 2014 og våren 2015. Vi håpar å ha ein ny sendelektor på plass hausten 2015.

Japansk har to stillingar (1 stilling er lektorstilling), begge er på språkdisiplinen. Stor studenttilstrøyming og behov for intensiv opplæring gjer at faget både er underbemanna og har eit stort vikarbehov ved forskingsterminar og liknande.

Kinesisk har to stillingar, ei av desse er under utlysing. Begge stillingane er på språkdisiplinen. P.g.a. lærarhjelp frå Konfutse-instituttet er vikarbehovet førebels ikkje stort.

Russisk har fire stillingar. I tillegg kjem dei fast tilsette lektorane frå Russland, som instituttet betalar for.

Tysk har fire stillingar, og talet på tilsette er redusert dramatisk dei seinare åra. Stillingane fordeler seg med 1 på fagdidaktikk, 1 på språk og 2 på litteratur.

Med ein slik fag- og stillingsstruktur er det lite å gå på, og instituttet må i stor grad henta inn vikarar når nokon er ute i ordinær forskingstermin, når nokon tek på seg eit større verv ved instituttet, osb. Slike vikariat får vi ingen særskilte løyvingar til å dekkja. Når det no er varsla at universitetslektorane òg har krav på forskingstermin, vil dette føra til eit endå større behov for vikar på nokre av faga våre. Ein tilleggsfaktor er at IF har rydda opp i det store overskotet dei tilsette hadde i undervisningsrekneskapen, og vi har no kontroll over situasjonen slik at berre ei lita handfull tilsette ligg utanfor det vi oppfattar som normalvariasjonen i over- og underskot. Oppryddinga her har likevel kosta instituttet fleire ekstraordinære forskingsterminar, der vi sjølvstøtt må finansiera vikarordningar ved hjelp av driftsbudsjettet. Instituttet har i tillegg ein omfattande bruk av eksterne sensorar – både av faglege og av ressursmessige årsaker. Og når desse utgiftene til honorar og løn stig over ein viss «terskel», blir instituttet påført store sosiale kostnader som tilleggsutgift. Summen av alle desse utgiftene blir høgare enn det driftsbudsjettet vårt er dimensjonert for.

D. Konsekvensar for undervisning, forsking og nye satsingar

Utfordringa i denne situasjonen er å få balanse i økonomien utan å ramma undervisninga, viljen til nye initiativ eller tida til forsking på ein uakseptabel måte.

Instituttet vil med utgangspunkt i vedtaket i instituttrådet kartleggja og samanlikna undervisningstilbodet på dei ulike faga og emna. Nokre justeringar kan bli aktuelle etter dette. Men vi kan neppe gjera særleg store reduksjonar i timebruken utan at undervisningstilbodet lir alvorleg skade. Det vi derimot kan gjera, er å kutta ut ein del nye tiltak som ligg utanfor den undervisninga vi strengt tala *må* ha: Alle faga har etablert nye 100-nivåkurs, og desse kan avviklast. I så fall reverserer vi eit tiltak som ser ut til å fungera svært godt, og som kanskje har æra for at instituttet har ei viss positiv utvikling på studiepoengs-statistikken for hausten 2014. Instituttet har òg lansert nye satsingar innan lærarutdanninga: språkpakken for høgskulestudentar og det nye vidareutdanningstilbodet FRAMDI. Også her kan ein tenkja seg ei avvikling for å tilpassa ressursbruken til stillingstalet på faga våre. I så fall vil vi svekka satsinga på lærarutdanning, og kanskje også rekrutteringa til faga våre. Instituttet driv dessutan eit omfattande rekrutteringsarbeid gjennom samarbeid med skular og arrangement for lærarar. Dette kostar ressursar i form av arbeidsinnsats frå både vitenskapleg og administrative tilsette.

Som gjennomgangen over viser, vil reduksjonen i undervisningsressursar sannsynlegvis måtta ramma dei nye offensive tiltaka instituttet har sett i verk innanfor rekruttering, studiekvalitet og lærarutdanning dei siste semestera.

Mange av dei tilsette ved instituttet er valt inn i arbeidsgrupper, både interne komitear og grupper som er sette ned av fakultetet. Vi er glade for å kunna ta aktivt del i dette viktige arbeidet, men vi ser at arbeidet tek tid og belastar dei knappe ressursane våre. Med auka fokus på rekruttering og oppfølging er det allereie stort press på fagkoordinatorane og undervisningskoordinator. På forskingssida er det sterkare fokus på å følgja opp søknader, publisering og forskarutdanning, og dette krev ekstra innsats frå forskingskoordinator. Verva som forskingskoordinator og undervisningskoordinator blir godskrivne med 200 timar kvar i semesteret, og dette svarar ikkje til den reelle arbeidsmengda. For «småfaga» våre vil det i praksis bli vanskeleg å rekruttera folk til desse fellesverva. Dei vil i praksis ha nok med å fylla fagkoordinatorvervet.

Vi er klar over at vi som vi som fakultet går inn i ein krevjande periode når det gjeld økonomien, og at fakultetsleiinga prøver å finna gode løysingar for institutta. IF har store utfordringar på ressursida – både her og no og framover - og vi vonar fakultetet vil koma oss i møte på ein del av punkta vi har skissert ovanfor.

Venleg helsing

Åse Johnsen
instituttleiar

Arve Kjell Uthaug
administrasjonssjef